

«شخصیت» شما، نشانگر میزان «نفقه» شماست

بر اساس لایحه حمایت از خانواده، نفقه زنان طبق شأن، جایگاه و شخصیت آنها تعیین می‌شود ...

بر اساس لایحه حمایت از خانواده، نفقه زنان طبق شأن، جایگاه و شخصیت آنها تعیین می‌شود
 #171#—شخصیت— شما، نشانگر میزان #171#—نفقه— شماست

قدیمی‌ها می‌گفتند زن باید بساز باشد، با کم و زیاد شوهرش بسازد و صدایش هم در نیاید. زن بودن از نظر آنها مترادف با راضی بودن به هر وضعیتی بود که شوهر توان مهیا کردنش را داشت، حتی راضی بودن به نشستن بر سر سفره با نان خالی یا زندگی حتی در یک اتاق کوچک و جمع و جور یا سال‌ها زندگی کردن با یک دست لباس.

هنوز هم فکر بعضی قدیمی‌ها همانی است که بود. آنها هنوز با زندگی به سبک جدید که زن‌ها تقریباً حرف اول و آخر در خانه را می‌زنند، اخت نشده‌اند. از نظر آنها خیلی از پول خرج کردن‌ها و هزینه تراشیدن‌ها، اسراف و ولخرجی است که کشیدن ترمزش فقط با دست شوهر، شدنی است. آنها هنوز هم بر این باورند که از مرد باید همانقدر خواست که در توان دارد، حالا اگر توان او کم باشد و کفاف خواهش‌های خانواده را ندهد، هیچ اشکالی ندارد.

اصلاً بعضی‌هایشان اعتراض دارند که مثلاً چرا فلان دختر که به خانه‌شان آمده و عروس‌شان شده، وضعیت مالی پدر و مادرش را فراموش کرده و حرف از فلان و فلان می‌زند. آنها مدام می‌پرسند که مگر این دختر چه حسنی دارد که به آنها می‌نازد و زندگی رنگارنگ می‌خواهد؟

حرف‌های این اهالی قدیم، اما به مذاق جدیدی‌ها خوش نمی‌آید. زنان امروز خواسته‌های امروزی دارند و نمی‌توانند به سبک 50 سال قبل و ماقبلش زندگی کنند، اما به هر حال این اختلاف‌نظرها در عرف وجود دارد و قانون هم تا حدی حرف‌های قدیمی‌ها را تایید می‌کند.

در قانون مدنی ایران به همه نیازهای متعارف زن از قبیل مسکن، لباس، اثاث منزل و هزینه‌های درمانی و بهداشتی #171#—نفقه— گفته می‌شود که باید از سوی مرد تامین شود. ضابطه موجود در تعیین میزان نفقه نیز این است که این تامین نیازها بر مبنای شؤونات خانوادگی زن، عرف و عادت ساکنان هر منطقه و وضع مالی مرد تعیین شود که در صورت توافق نداشتن زن و مرد، دادگاه میزان آن را مشخص خواهد کرد.

تامین نیازها متناسب با موقعیت اجتماعی

بعد از آن که شورایی نگرهبان به بخش‌های مختلف لایحه حمایت از خانواده ایراد گرفت و آن را برای رفع اشکالات به مجلس پس فرستاد، ماده‌ای را در برداشت که به نفقه زنان مربوط بود؛ ماده‌ای که بصراحت تاکید می‌کرد: #171#—نفقه زنان متناسب با شأن آنها تعیین خواهد شد.—

اما این‌که شأن و شخصیت زن چیست و چطور تعیین می‌شود و این‌که آیا عادلانه است نیازهای اولیه زنان با شأن و جایگاه اجتماعی‌شان محاسبه شود، از سوالاتی است که بین افکار عمومی مطرح شده، همان سوالاتی که آرش دولت‌شاهی، وکیل دادگستری در گفت‌وگو با #171#—جام‌جم— به آنها پاسخ داد.

شأن و شخصیت زن در نفقه یعنی چه؟

نکته: براساس قانون، اگر زن تحصیل‌کرده یا بیسواد، از شهر یا روستا و از خانواده فقیر یا ثروتمند باشد، میزان نفقه متفاوتی دارد چون نیازهای این دو قشر با هم فرق می‌کند

در قانون، نفقه ارتباط مستقیم با شأن زن ندارد، یعنی همه زنان باید نیازهای اولیه‌شان تامین شود، اما غلظت و میزان این نیازها با شأن و جایگاه اجتماعی زنان ارتباط مستقیم دارد یعنی در تعیین میزان نفقه، این مسائل که یک زن ساکن روستا و بیسواد باشد، یا تحصیل‌کرده، ساکن شهر و عضو یک خانواده ثروتمند باشد، لحاظ می‌شود، چون طبیعتاً نیاز یک زن در گروه اول با نیاز یک زن در گروه دوم کاملاً فرق دارد.

برخی این تفکیک میان زنان را نوعی تبعیض می‌دانند، یعنی معتقدند چرا مثلاً دختری که در خانواده‌ای فقیر متولد شده و سال‌ها رنج‌ناز را تحمل کرده پس از ازدواج هم باید سطح توقعش را در حد خانه پدری نگه دارد و باز هم زندگی در فقر را تحمل کند. به اعتقاد شما این موضوع کمی ناعادلانه نیست؟

در قانون هیچ تفکیکی میان نیازهای زنان از طبقات مختلف اجتماعی وجود ندارد، یعنی به زعم قانون، تمام زنان باید نیازهای اولیه‌شان تامین شود که میزان این تامین نیاز بستگی به جایگاه و موقعیت اجتماعی زن دارد. این موضوع اصلاً ناعادلانه نیست بلکه به نظر می‌رسد منطقی هم هست، اگر بگوییم زنی که از طبقه اجتماعی پایینی برخاسته، باید خواسته‌هایش نیز مطابق همان طبقه اجتماعی باشد چون نباید چنین زنانی زیاده‌خواهی داشته باشند. از طرفی مردانی که برای ازدواج به سمت زنانی با موقعیت اجتماعی پایین می‌روند نیز این پیش‌فرض را داشته‌اند که همسرشان در حدشان و شوونات خودش از آنها تقاضا دارد و نه بیشتر. البته در این میان باید به یک نکته مهم توجه کرد و آن این که اگر زنی در موقع ازدواج سلامت جسمی داشته و پس از مدتی مبتلا به بیماری شود، زوج موظف به تامین مخارج درمانی او است. پس چنانچه وضعیت زن در مدت زندگی مشترک متحول شود و نیازهای اساسی او تغییر کند زوج مکلف خواهد بود نیازهای ضروری او را متناسب با وضع جدید تامین کند هر چند این احتیاجات با شأن زوجه در هنگام ازدواج تناسبی نداشته باشد. در واقع با ارتقای موقعیت اجتماعی زن در طول زندگی، قهراً بر تعهدات مالی زوج افزوده خواهد شد.

حتی اگر شوهر چنین زنانی توان مالی خوبی هم داشته باشد باز هم این زنان باید متناسب با شأن و جایگاه خودشان طلب تامین نیاز بکنند؟

در بحث نفقه، قانون توجیهی به توان مالی مرد ندارد، اما مطابق رویه‌های موجود، تمام کارشناسان نفقه در هنگام تعیین مبلغ، به توان مالی مرد نیز توجه می‌کنند، به طوری که اگر مرد توان مالی خوبی داشته باشد، حتماً نفقه بالایی برای زن تعیین می‌کنند.

البته بعضی از مردان برای ازدواج سراغ دخترانی از طبقه بالایی اجتماعی می‌روند و با به دست آوردن دل آنها، ازدواج می‌کنند، اما در زندگی مشترک چون افراد متمولی نبوده و نیستند در مقابل خواسته‌های زن مدام تاکید می‌کنند که ندارند. وضعیت نفقه این دسته از زنان چه می‌شود؟

باز هم تاکید می‌کنم که قانونگذار در بحث نفقه چه در قوانین سابق و چه در قوانین جدید به نیازهای زن متناسب با شأن او توجه دارد نه به توان مالی مرد، اما در رویه‌هایی که در بیشتر محاکم اجرا می‌شود به مردانی که با زنانی از طبقه بالا ازدواج کرده‌اند می‌گوید شما که می‌دانستی زن از نظر اقتصادی چه وضعیتی دارد، حالا نمی‌توانی از زیر بار دادن نفقه مطابق با شأن او شانه خالی کنی.

پس در محاکم به چنین مردانی گفته می‌شود که خود کرده را تدبیر نیست، اما در عین حال رویه‌ای وجود دارد که بر اساس آن کارشناسان به خاطر مصالح خانواده، اعسار مرد (ناتوانی مالی) را به صورت پنهان در نظر می‌گیرند و در تعیین میزان نفقه، مراعات مرد فقیر را می‌کنند.

مریم خباز